

kvarjen od doma v mesto pride, si službe iskat. Nevedno dekle, ki v mesto pride, ima prvo službo večidel za učilnico celega svojega življenja; kar tu slabega in malopridnega vidi in sliši, se ji globoko v serce vtisne, in če je sperega na več tacihi službi zadela, bo vse druge naprej po tem merilu cenila, ker razločka še dobro ne pozná, akoravno v poštenih hišah vse drugače najde. Le prehitro se dekle in fant iz dežele vsih spáčenost mesta navadita — in navada je železna srajca! — Hlapca popačijo kmalo njegovi tovarši, ki so že navdani mnogih zvijač in napak; Evinim hčeram pa lepotnija vedno v oči bôde, ker lišpati se jim je že prirojeno; včasih se pa tudi morajo, ker tudi tacihi službi se ne manjka, kterim prosta kmečka obleka poslov ne dopade; kmalo se morajo v gosposko obleko preobleči; namest jim overati, da bi celi zaslužek za nečimerne cape ne zapravljali, se jim še večkrat obnošene obleke za dragi denar prodajajo, tedaj nagib poslov k šopirnosti podpirajo, ktera, ako zaslužek ni dostojen, po vsih pripomočkih iše, da bi se zadostilo lišpu. — To je že eden tistih poglavnih vzrokov, da se posli spáčijo, ko pridejo v mesto. Slišali smo scer že marsikrat kakošno gospodinjo tožiti zoper nezmerno šopirnost sedanjih poslov, in zdihovali: da nekaj so časi vsi drugačni bili, da se kaj takega ni vidilo, da bi se bili posli čez svoj stan nosili! Res je, da se tacihi nališpanih poslov kadaj ni vidilo; al — ko bi marsiktera gospodinja, ki tako govori, sama sebe, svoje svilnato krilo, žametasto jopico, drage špice in zlate uhane pogledala in se spomnila svojega stanu, kaj nek bi mogla po pravici reči? Al ni ta napčenost po vsih kotih! Al taka nespodobna noša gospodinj je ni pohujšanje posla?

Al tudi na kmete se je zatrosila ta kuga šopirnosti, ki je mati neštevilnih družih napak, tako, da tisto pismo, ki smo ga brali lani v „Novicah“, ktero so „stare matere iz unega sveta pisale svojim unukinjam na svet“, je bilo skoz in skoz resnično. (Dalje sledi.)

Iz cesarskih postav.

Predpis zastran posesti orožja.

Po §. 17. v našem listu že omenjenega cesarskega patenta od 24. oktobra 1852 je za posest orožja orožni list (Waffenpass) potreben. C. k. ministerstvo je po ukazu od 29. januara t. l. določilo obraz, po kterem naj se po raznih kronovinah orožni listi v tistih deželskih jezicah spisujejo, v kterih se potovanske pisma dajejo. Predpisani obraz je pa sledeči:

Orožni list.

Od Njegovega c. k. apostolskega Veličanstva Cesarja:

Kresija:

da

so stanom v

dovoljenje, orožje nositi, in sicer:

do

(Dan in leto.)

(Podpis kresijskega predstojnika.)

Posnetek iz najvišjega patenta 24. oktobra 1852.

Ti orožni list velja samo za tisto orožje, tisto osebo, tisto namembo in za tisti čas, kakor je v njem povedano, in se mora pred pretekom tega časa zopet ponoviti.

Orožni list velja v povernjenje sicer tudi zunej okraja, za kterega je bil dan; ako pa posestnik orožja še med tem, ko je ti list veljaven, svoje stanovanje v kak drug upravni okraj preloži, mora orožni list v šestih tednih oblastni ondi pristojni podati, da ga vidira; ako tega ne stori, pride orožni list ob veljavo.

Ako se ti list zgubi, se sme za dvojniki ali duplikat prositi.

Imetnik tega orožnega lista ga more vsigdar pri sebi imeti, kolikorkrat orožje nosi; ako ga nima in ga

zalezejo, se mu orožje precí odvzame, in on je dolžan, taisto brez opora oddati.

Orožni list komu družemu prepušati je prepovedano, in zavoljo tega prelomljenja patenta se kaznuje (štrafuje) ti, ki je orožni list drugemu dal, in tudi uni, ki se ga je poslužil.

(Iz »dežel. vlad. lista, X. del, V. tečaj 1853.)

Kmetijske zastavice.

Druga zastavica v 21. listu se reši lahko iz prve takole: 105 vaganov reži vaga 8400 funtov; ti se pa (vsled prve vganjke) dajo nadomestiti s 7140 funti ali z 84 vagani pšenice. Ali se vagán reži po 4 fl. 24 kr., pšenice pa po 4 fl. 48 kr. rajta, se prihrani s pšeničnim kruhom blizo 147 fl.

Tretja zastavica.

Koliko bi imel vagán (mecen) krompirja veljati, ako vagán reži velja 4 fl. 24 kr.?

(Za polajšanje prerajta povemo, da 100 funtov reži toliko tekne (ali hrane v sebi ima) kakor 550 funtov krompirja, in da 1 vagán krompirja 74 funtov vaga).

Slovanski popotnik.

* Svitli Teržaški škof, gosp. dr. Jernej Legat so družtvu sv. Mohora 30 fl. iz obresti tistega kapitala poslali, ki so ga rajni škof Ravnihar za nakupovanje dobrih knjig določili; družtvo Jim bo za ti denar nekaj družtvenih knjig poslalo. Tudi svitli Kerški knezoškof, g. dr. A. Lidmanský so se za poslane knjige lepo zahvalili in družtvu 6 fl. izročili. Gospod minister dr. Bach in gosp. ban Jelačić sta se za jima poslane družtvine knjige zahvalila in naznanila, da iz serca želita, da bi hvale vredno družtvo srečno napredovalo. Gosp. Vacl. Hanka se je za česku muzeju poslane knjige lepo zahvalil in družtvu poslal vse knjige ondašnjega sl. muzeja.

* Že o teh dnéh bo prišel v Pragi prvi zvezek latinsko-českega in gerčko-českega slovnika na svitlo.

* Ivan Vukmanić je bil v poslednjej seji družstva za jugoslavensko povestnico za tajnika izbran.

* Znana povest „Stric Toma“ gospé Stowove ima na svitlo priti v dveh prestavah československih, v Pragi in v Bernu, v prestavi horvaški v Zagrebu, v prestavi serbski na Dunaju, kjer se že tiska, in v Belgradu v lepoznanstnem delu Serbskih novín, v prestavi poljskej v Lvovu, v prestavi slovenski v slovenski Bčeli v Celovcu.

* Nekdanji Kanadski škof Lenović je zagotovil obširno delo o stanju keršanskih prebivavcev na Turškem, ki bo to leto na svitlo prišlo.

* Preteklega mesca je umerl znani rusinski pisatelj Balugyansky.

* Dr. Lanyi je spisal v česko-slovenskem narečji: „Dejepis lidstva“ (zgodovino ljudstva). Prvi del je že na svitlo prišel na Dunaju in velja 1 for. 24 kr.

* Radolinsky je v Budi izdal knjigo pod naslovom: „Sobranie ruskiech propoviedej“ (zbirka ruskih pripovedi).

* Družtvo matice serbske oglasuje tri darila za najlepše spise sledečega obsežka: 1) Za zgodovino serbskega naroda; darilo je postavljeno na 60 cekinov; spis se ima poslati najdalje do sv. Petra in Pavla 1854; darilo se bo v velikem zboru naj boljemu delu spoznalo; 2) za stanje gospodarstva v vsih oddelkih; darilo znese 80 cekinov; čas spise pošiljati terpi do 7. januara 1854; razsodilo se bo darilo v glavnem zboru; in 3) kako bi se dale serbske nižje in višje šole najlepši vrediti in tako ohraniti; darilo znese 100 cekinov; spisi se imajo poslati do 7. januara 1854.

* „Zorja Galickája“ je jela zopet kot lepoznanek in podučen list na dvéh listih v tednu izhajati. Popustila je stare čerke in se popravljenih poprijela. Veljá po pošti 3 for.

* V kratkem bođe v Pragi prišel na svitlo prvi zvezek povedk iz Černogore od K. Herloša, pre-stavljenih v česko od dr. Pichla.

* Znani slikar Adam se je v Černogoro podal, ondi bolj slavne može vpodobiti.

* V Zagrebu pri Županu je prišel na svitlo prvi zvezek „Vienca zabavnoga književstva“ od Vezića. Obseže dvé vesele igri, „Gospodične iz St. Cyra“, in „čša vode“ iz francoskega prestavljene. Veljá 1 for., po pošti pa 1 for. 14 kr.

* Druzega tečaja pedagogiškega časopisa „Škola“ je prišel prvi dvomesečni zvezek pred nekterimi dnevi na svitlo, ki zapopade mnogo zanimivih sestavkov od dr. Čermaka, prof. Rozuma, dr. Čupraiha.

* V Vilni bo začelo skoraj izhajati verlo važno delo: Zgodovina nauk prirodozlovnih od najstarih časov do 18. veka spisano po ustnem prednašanju slavnega Cuviera iz St. Agé in na poljsko prestavljeno od Gustava Belkega in Aleksandra Kremere, pomnoženo z znanstvi v poljskem jeziku.

* Leon Kuricki je doveršil dolgo povest: „Pocziva szlachta (pošteno plemstvo).“

* Fr. Kunjašič, ki je leta 1848 umerl, je zapustil pesem iz 16 pevanj obstoječo pod naslovom „Vratil-slav“ in več družih manjših pesem v ilirskem jeziku.

Opizir po svetu.

Deržavopis Turškega carstva.

Turško carstvo v Evropi, Azii in Afriki obsežo 43.500 štirjaških milj. Turško europejsko ima 15 milionov in pol, aziatiško 16.050.000, in afrikansko 3.800.000, skupej tedaj 35 milionov in 350.000 prebivavcov.

Ozmanov je v Evropi 1.100.000, v Azii 10.700.000, Slovanov 7.200.000, Rumunov 4 mil. Arnautov 1.500.000, Gerkov 1 mil. v Evropi, in 1 mil. v Azii, Armenov 400.000 v Evropi in 2 mil. v Azii. Po véri je Mohamedanov 3 milione in 800.000 v Evropi, 12 milionov in 950.000 v Azii, 3 milione in 800.000 v Afriki; Gerkov in Armencev v Evropi 11 milionov in 370.000, v Azii 2 miliona in 366.000; rimskih katoličanov v Evropi 260.000, v Azii 640.000; judov v Evropi 70.000, v Azii 200.000.

Vojiskina moč: deržavna armada se deli na 6 armadnih oddelkov, polovica je v službi, polovica doma. Pri vsakem armadnem oddelku so trije pešni polki, dva polka konjikov in 1 polk delostrelcov. Cela deržavna armada šteje 448.860 vojakov. Brodnitvo obstoji iz 74 bark in šteje 25.000 mož.

Dohodkov ima turška deržava 731 milionov piastrov (ali 44 milionov in 848.000 tolarjev), stroškov pa na leto 731 milionov in 800.000 piastrov (ali 44 milionov in 871.000 tolarjev).

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Prema na Notranjskem. V 8. listu „Šolskega Prijatla“ naznanita dva izslužena hobista (?), da sta popotvaje za svojem kruhom skoraj v vsih farnih in podfarnih cerkvah po Gorenskem in Notranjem pri očitnih božjih službah bila, kjer sta orglavce in pevce pretehtovala; — nasledek tega pretresa je očitna pohvala deveterih, in obrekovanje dvéh. Al bi ne bila imenovana hobista modrejše storila, ako bi bila, namesto pretresovati druge, raji za svoj godla, nečemo tu-

kaj razsojevat. Zná biti, da sta godbe mojstra — pravična razsojevatca pa nista, ker sta, kolikor je le nam znano, pohvaljenim tudi orglavca pritislila, kateri je, po spričbi ravno tako če ne bolj kakor sta onadva v godbi veljavnih mož, manj hvale vreden, kakor orglavec v Premu na Notranjem, kteremu sta breme očitnega osramotenja naložila, kar vse tukajšne prijatle šole (orglavec je tu tudi učitelj) močno žali. Ni nam scer mar, al sta hobista hvale vredne ali nevredne orglavce povzdigovala, — žali nas pa močno, da je od svojega g. fajmoštra in faranov spoštovani orglavec od dvéh nepoznanih ljudi očito ogerdjen, v kterih spisu ne enega dobrega namena, ki bi nju djanje odobril, zaznati ne moremo. Da vse oznanovanje hobistov (?) orglavca na pokvarjene orgle ušesom ugodno igrati prisiliti ne more, je jasno, ko beli dan, kar je bilo hobistomo ravno na Premu temno; da pa tako nepremišljeno razobčenje orglavca samega v serce bođe, da mu veselje do cerkvene godbe (ktero skoraj zastoj opravlja) in veselje do šole jemlje, je istina, ktere tudi hobista ovreči ne moreta. — Ne bi se bili nadjali, v zakladu „šolskega prijatla“ tako prederzno zabavljico najti, ktera, naj jo obračamo kakor jo hočemo, od nobene strani ne dobrega namena, ne dobrega vspeha ne zagotavlja. — Toliko v imenu častitega Premskega gosp. fajmoštra in tamošnih faranov v zagovor orglavca v Premu na Notranjem.

Učiteljski prijatelj.

Iz Senošč 23. sušca. 8. Tudi pri nas smo veselje otebe Njih veličanstva presvitlega cesarja slovesno obhajali. Komaj se dan sv. Jožefa napoči, se zaslisi terdi pok doli s starega grada, kamor so sosesečani že poprejšni dan okolj 200 let stari top z velikim trudom pritirali. Ob desetih je bilo v cerkvi velko opravilo z zahvalno pesmijo, h kteremu je velika množica ljudstva privrela. Kaj lepo so pridigovali gosp. fajmošter, in močno je v serce seglo popevanje „cesarske pesmi“. Na večer so bile okna cele vasi osveljene v veselji spomin slavnega praznovanja. Bog živi Franca Jožefa!

Iz Ljubljane. 15. dan t. m. je bilo v zahvalo srečnega ohranjenja presvitlega cesarja Franc Jožefa tudi v tukajšni oskerbnišnici malih otrok slovesno praznovanje. Bila je namreč v omenjeno zahvalo péta maša pri sv. Florjanu z zahvalno pesmijo, pri kateri je bilo razun malih otrok in častitih gospá zavetnic, tudi veliko družih dobrotnikov imenovane oskerbnišnice pričijočih; po maši so otroci v oskerbnišnici pred krasno okinčeno podobo premilega cesarja nalaš za to praznovanje zloženo molitev molili, po molitvi pa so zapeli „cesarsko pesem“, ktere so se vsi pričijoči enoglasno zdelježili. Natisnjena molitev je bila med pričijoče v spomin razdeljena, otrocičem pa so bile razne darila podarjene.

Novičar iz mnogih krajev.

Razglas pomilostenja, ktero so unidan dodelili presvitli cesar vsim v Mantovski preiskavo zapletenim Lahom, je bil v Mantovi, Milani in Brešii z nepopisljivim veseljem sprejet. — Za Dunajsko cerkev se je na Dunaji nabralo že čez 457.070 fl. — Vojakom je nar višji ukaz došel, da cesar ne želi, da bi vojaki kaj za napravo nove Dunajske cerkve darovali, ker je njih plačilo tako odmerjeno, da ne morejo lahko kaj dati, in scer so vojaki že mnogokrat o družih priložnostih svojo vdanost cesarju skazali. — C. k. ministerstvo denarstva je v polajšanje fajmoštrom in kaplanom dovolilo, da vse plačila, ktere jim iz duhovskega zaklada grejo, zamorejo pri bližnji c. k. davkini vradnii potegovati. — Bivši minister Bruk gré nek zares ko austrijski poročnik v Carigrad, kjer je o sedanjih okoljšinah izvrstnega zastopnika Austrie potreba. — Železnico od